

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL ADHERIDA A LA UNIO CATALANISTA

SUMARI:

D'ara, per D. MARTÍ Y JULIÀ.
De dijous ensà, per H. AGUT.
L'aniversari, per TRINITAT MONEGAL.
Idees negatives, per J. MALLOFRÉ.
Qüestions socials. *Dels salaris*, per E. VIDAL Y RIBA.
Cròniques curtes. *D'eleccions*. *Els mals pastors*. *Dretes y esquerres*. *Acoblament Catalanista*, per RAMÓN D'ALENTOIN.
De teatre. *El comensar de les coses*. *Apropòsits*, per ALFONS BELLART.

Ensenyances Nit del dissabte. *Nit del diumenge*, per BON JAN.
De re agraria. *Els arbres fruiters en els camins*. II, per RAUL M. MIR.
Premisa Catalana. *Començari*.
Crònica d'art, per A. y F.
Festa patriòtica a Hospitalet, per F.
Cicle de conferencies Catalunya-Ciutat. *La revolució que s'imposa*, per FRANCISCO X. VERGÉS.
Notes sportives, per UBICUO.
Secció oficial. *Associació Catalana de Beneficència*.
Noves.

D'ARA

Tot just el poder executiu de l'estat ha convocades eleccions municipals pera el dia dos de Maig, els grups polítics s'han sentit reviscolats, tal y com si haguessin rebuda una injecció d'energia, tal y com si haguessim despertat de la letargia en que's trobaven. Perque retuts, lassos y ensopits permaneixen aqueixos bons patriotes, en tan no hi ha una recorapensa immediata per l'acció que's realisa. Ara, tan bon punt un càrrec públic pot premiar tota una vida d'abnegació política, els ulls s'obren, els brassos y les cames s'estiren, el cos se retors y el bon patriota se redressa pera presentarse al poble ferm y ardid, y ferli veure que no ha passat mesos y mesos inactiu y convèncel de que, com sempre, se troba disposat al sacrifici, si el poble li exigeix. Y tot son intrigues y comentaris, diligència y activitat, y enérgiques imprecacions contra la maldat humana que impedeix la redempció del poble. Aixó sí, no's descuiden d'ésser prudentíssims, ni de arborar l'esperit llur en tota la mala fe possible, car ells ja saben que cal tenir molta mònta y no oblidarse del embolica que fa fort.

Y ells que sols tenen activitats en períodes qui recompensen l'acció; ells qui laboren pera ells y que tant se'ls en dona del be públic; ells se dirigiran al poble y llensaran l'anatema contra els qui volen al poble sobirà y li diran al poble tots els enganyos y totes les mentides que podran afavorir els propòsits llurs. Li diran també, tot lo contrari de lo que ahir li deien, y juraran que, com sempre, son sincers malgrat que si ells s'escoltessin del públic estant, en lo més íntim del llur esperit s'escriurien de tanta deslealtat. Està clar, per aixó, que es cert que ho son sempre de sincers, perque la llur sinceritat esdevé de dir sempre lo que senten, que es sempre lo que dicta la conveniencia de grupu, o l'utilitarisme individual.

Fa quatre dies tots els parlaments enardien a la gentada, perque eren moguts per sentiment de solidaritat catalana. Ara també l'enardiran al bon poble remoguentli sentiments oposats. Arguments rai! Les eleccions municipals exigeixen complerta delimitació d'orientacions; els representants del poble als ajuntaments han de durhi la diferenciación propia del grupo polític al que pertanyen; cal fer experiencia política, y fer, també, un tanteig en el cos electoral pera saber cap al cantó que's decanta; si son de la dreta, diran que ells volien conjunció perque es lo fonamental del pensament regionalista, perque l'esquerra s'ha descatalanizat y ha preferit posposar lo substancial an els accidents polítics; els de l'esquerra acusaran als de la dreta d'agabelladors y d'intrigants y reclamaran pera ells

sols la representació dels sentiments del poble. La gentada tindrà aplaudiment pera tothom y no sabrà imposar la seva sanció a la farsa.

Barcelona donarà una mala lliçó a Catalunya. L'ajuntament de tothom pera'l bé comú que aquí a la nostra ciutat estimada, no s'haurà realitzat, en moltes altres poblacions no tocades de la malura política barcelonina serà un fet. Oh, Barcelona en assumptes municipals ha de regirse per orientacions diferenciades, diuen els polítics. Nosaltres, els simplistes, com ens califiquen els complexos, no ho capim aixó. Ja ho comprenem que cada municipi exigeix determinades particularitats; lo que no entenem, es que aqueixa diferenciación hagi de ressentirse de manca de catalanitat. Perque lo que passarà en les properes eleccions municipals mostrarà que en tot s'ha atinat, menos en donar complerta satisfacció al patriotisme. L'hora d'ara no es encara l'hora de les divergencies; es l'hora dels acoblaments, l'hora constructiva dels sentiments del poble, l'hora educadora y enfortidora de la cooperació de tothom en un objectiu únic.

Les alianses més estranyes seran realitzades, y en contes d'unir al poble per Catalunya, se'l dividirà pera profits polítics. Les velles carcasses, un jorn maleïdes, seran revifades y retornaran a la vida pública omplenanta de remors d'ossos que cruxeixen y ab flaires repugnants de corrupció política. La gentada tot d'una voldrà apartarsen per instint de conservació y fins de delicadesa; més els anatematizadors d'ahir, com serpents temptadores s'entortolligaran a l'esperit de la bona gent, l'anestessiaran, y fins, li faran sentir espasmes de goig per sensacions que naturalment, l'haurien d'esgarriar y escriurir.

Ja veuréu les candidatures. En aquets moments la lluita es grossa, me deia fa pocs dies un home ben intencionat: hi ha tal lluita de colzes pera posarse davant de tot, que jo m'he apartat ab fàstic. Un altre excelent patriota, contestant a una observació, replicava: es inevitable, tothom vol ésser candidat y pera aixó son y tenen vida els cereles polítics, però ja veurà com serà una candidatura digne de Barcelona, o no serà res. Jo crec, que aqueix optimista tindrà un grossíssim desengany.

La vinenta lluita electoral serà com un reactiu qui mostrarà l'estat present de la vida pública catalana. Ara, abans de la lluita, ja es ostensible al ensemps que una intensa desarmonia, una greu recaiguda a la farsa política. El professionalisme torna a aixecar el cap, se redressa y espera recuperar beligerancia en les eleccions del dos de Maig. Jo vui dir, que'ls qui encara van a la lluita moguts per bona fe, que'ls qui no han po-

gut vèncer a la maldat y persisteixen en l'actuació política, ara tindran una bella ocasió pera mostrar virilitat y honradesa política, y també sinceritat en el seu amor a Catalunya. O van a les eleccions municipals imposant procediments patriòtics y candidatures dignes, o bé fan un cop d'home y decideixen retreurens dient clar y net al poble, perque han prèns tal determini. Y parlo expresament pels que's califiquen de nacionalistes republicans. O ara s'acrediten de vers nacionalistes o s'enfonzen per sempre més en la baixa política. Ells que són partidaris de l'actuació política, son, però, nacionalistes que's com dir renovadors y purificadors de l'acció electoral y per tant o bé aqueixa acció política la realisen tal com l'han predicada, aixó es, pura d'idees, de procediment y de persones, o bé determinen no pendre part en les pròximes eleccions municipals, car ells, els nacionalistes republicans son a l'actuació política la gent que ha d'imposarse y no els revellits que hagin de pasar per tot ab tal d'assolir qualques regidories.

Jo'm temo que hauran de decidirse pel retraiment, car la situació política actual, y l'indeterminada situació dels nacionalistes republicans els entrebancarà y no'ls permetrà altre que ésser fermes pera defugir la cooperació ab el renovellament de la farsa política.

Serán aqueixes eleccions unes veres eleccions polítiques, car tot s'ha supeñat a l'interès polític de grupu. Si en els tanteigs previs de l'opinió, algú ha parlat de candidatures barcelonines, les rialletes misericordioses dels bons polítics professionals han contestat ab massa expressió. Mes jo vull dir encara una paraula: tots els grups polítics són, o s'ho diuen, autonomistes, y malgrat que Barcelona es un ajuntament de municipis ab interessos diferents y necessitats variades, tots aqueixos autonomistes, no han pensat en el dret que tenen els municipis agregats, y's fa administració barcelonina, com la política espanyola fa administració centralista. Ja que l'agregació fou feta pel procediment centralista, per que els polítics barcelonins, al constituir l'ajuntament, no procuren que estiga compost de tal faiso que'n resulti una administració com de federació municipal, dels antics municipis del plà de Barcelona? Aquí alsarem el poble català contra el cunisme parlamentari, y els mateixos que blamantlo obtingueren l'adhesió del cos electoral, sense miraments de cap mena defensan y imposen, a Barcelona, a la complexa ciutat de Barcelona, el cunisme municipal. Ens queixem de les provincies qui creen una artificiosa y perjudicial divisió del terror català, y resulta que, adue pera fins electorals, som partidaris dels districtes en que està dividida la nostra ciutat, prescindint per complert dels antics municipis y de la llur vida diferenciada, de la mateixa manera que la divisió provincial no respecta les comarques. Per que? Perque'ls vers nacionalistes, els vers autonomistes, no són en lloc. Tots en el fons són centralistes, que si no ho fossin, si no fossin abans que tot polítics, ja que no poden capgirar la divisió per districtes de la nostra ciutat, procurarien en les eleccions municipals la constitució d'un ajuntament qui resultés re-

presentació veritable de la complexa ciutat de Barcelona, de la ciutat conjunt dels diferents municipis y, per tant, de nuclis municipals diferenciats en tots els aspectes de la vida social.

Però ni s'hi pensa. Lo important es la candidatura política, y malgrat que's prediqui una vida pública nova y tota ella expressió de les forces socials y de les agrupacions naturals, els fets mostren que tot són paraules, y que la política, que es lo mateix que la conveniencia particular dels homes, encara es el jou que soporta pacientment el bon poble.

Les vinentes eleccions municipals seran pròdigues en ensenyances y desenganyos. Si les ensenyances han d'allisonar y els desenganyos d'enfortir benvingudes sien, car faran bé al poble. Ara si no allissonen ni desenganyen, perque'l bon poble s'avinga a tot y's mostri consentit ab totes les atrocitats, serviràn pera afligir un cop més l'esperit dels qui ab fervor esperen la redempció social y política de la nostra Catalunya.

D. MARTÍ Y JULIÀ.

16 Abril 1909.

De dijous ensà

La convocatoria a eleccions de regidors pera'l dia 2 de Maig vinent, ha fet l'efecte d'un paorós crit de — ¡Campi qui pugui! — entre'ls diversos elements que integren la Solidaridad Catalana oficial, a Barcelona.

A hores d'ara cada hu tira esmaperdut pel seu cantó, boi afectant ab el ridícul gest de la afrentosa retirada, heroïques ardueses ab les que diu defensar, abandonantla, la fortitut de la Solidaritat...

Y, qui sab si en el fons d'aquesta, aparentment pobríssima, excusa hi ha una gran veritat!...

Potser sí que la solidaritat dels catalans es fa tant més forta quant més s'allunyen d'ella els professionals de la tranzigencia, els graduats d'empirismes polítics.

Però després de la desfeta de la Solidaritat a Barcelona, podien, els homes que l'han malmenada, declararla definitivament disolta o callar.

Mes no ha sigut així; a la vergonya de llurs desacerts hi han volgut sumar la de llur despreocupació y ressuicant la regressiva llegenda que mana

*si se acierta mal,
defenderla y no enmendarla*

cerquen en l'Unió dels catalans que no han sapigut aprofitar ni tant sols comprendre, totes les finalitats imaginables, menos la de guanyar unes eleccions municipals. Aquest es el resultat que'n devé d'una serie de sofismes de meeting que formulen.

No recordem haver vist mai, en política, una conseqüencia més infortunada que aquesta.

Bé es veritat que rodolant ja tots ells per la pendent de les conseqüencies infortunades no tardaran gaire en assolirne de més desastroses encara.

Restituída la política barcelonina al ésser y estat en que's trobava abans de

la Solidaritat Catalana, els vells partits locals com aigua caiguda del cel, d'un cel inassequible per a ells malgrat que en forma de boires hagin semblat assolir-lo un quan temps, han tornat a formar els llacs coberts de llot y els bassals infectes d'aon provenien y les pròximes eleccions municipals estan destinades a ressucitar aquells temps infamants de paludisme polític.

Quan escribim aquestes ratlles cap de les fraccions de la política barcelonina té formada la seva candidatura encara, però arrèu s'agiten ja ambicions injustificades, envejades d'impotent y conspiracions grotesques.

L'advocat inepte per a la seva professió y massa neurastènic per a poderse guanyar la vida fent copies, el comerciant que necessita viure protegit pels amics, l'industrial que vol combatre la competència ab l'erari públic, el metge que quan ha rebut el títol ha dubtat entre fer-se homeòpata o tirar per regidor, tots cerquen en el nou estat de coses la realització dels seus abandonats somnis de ahir.

El bon ciutadà's coneix y els deixa fer confiat en la virtualitat dels seus ideals incommovibles a través de totes les tamborinades d'avui.

Y espera la proclamació de candidats y el dia de votarlos; però ho espera serenament, ab el cap dret y el cor net y estrenyent ab les puntes dels dits de la mà dreta la seva papeleta electoral plena ja; plena d'aquella albó immaculada que ella duia al sortir de la fàbrica de paper y que ell porta a la consciència.

..

S'ha votat al Congrés definitivament la llei d'amnistia.

A l'hora de discutir-la els diputats per Catalunya, tenint en compte que aquesta llei representava la satisfacció d'una de les més primordials y legítimes aspiracions de la nostra terra, degueren fer acte de presència a la Cambra Popular, assistint-hi com un sol home.

Mes, el sol home que hi assistí, fou el senyor Carner.

H. AGUT.

L'aniversari

Sr. Director de la Revista CATALUNYA.

Present.

Bon amic y company:

No puc menys, a l'arribar el dia 21 del corrent mes, de recordar que, en aital diada, se compleix l'aniversari de ma sortida de la presó, aon vaig purgar la pena de dos mesos y un dia d'arrest major, que va imposarme la jurisdicció militar.

Al commemorar dita, pera mí, festa, me plau rememorar, desde aquestes planes, a tots, amics y companys, coneguts y desconeguts, y fins enemics, que per mí s'interessaren. No puc ferho personalment, y ho sento, per impossibilitat material, donat el gran nombre de benefactors que pera mí sapigueren tenir una abraçada, una estreta de mà, una paraula de consol o, quan menys, unes lletres pera ferme, en lo possible, més lleu la pena que a mí y a tota ma família'ns afligí durant aquella temporada.

Malgrat les circumstancies especials y mon estat de salut, que m'impediren cumplir com debia, no he oblidat mon sagrat deute: y avui, al celebrar l'aniversari, a tots vos repeteixo lo que vos digné a ma sortida: «mercès, mercès mil», el recort no s'esborrarà mai de ma pensa.

Ab veritable joia m'he enterat de que se donarà una amnistia, per la que podràn fruir de llibertat molts dels nostres companys que avui estan empresonats; que altres avui exilats podràn tornar a sa patria y a sa llar, y, per últim, que alguns que estan pendents de procés, veuràn allunyar-se pera sempre la temensa de caure a la presó o de tenir que exilar-se. Jo'ls felicito coralmant a tots y els hi prego que sa relliscada ab les conseqüències, no fassi minvar en lo més mínim l'amor que sentiren per nostra causa.

Pera tots ells l'enhorabona y una abraçada de company.

Li prec, senyor Director, que's digni donar acullida a n'aquestes pobres ratlles; y, al ferho, tindrà un nou motiu d'agraïment vers vostè.

Soc, com sempre, son amic y servidor

TRINITAT MONEGAL.

Barcelona 21 d'Abril de 1909.

Idees negatives

Poques vegades veurèu que les idees al pendre estat en les grans multituds conservin llur grandesa; en general a mida que van extenent-se perden la noblesa que d'un bell comensament tenien. No es l'ideal qui perfecciona y modifica en sentit progressiu als homes sinó que són aquets els quins acaben per imposarse a l'ideal empeltant-li llurs vicis.

Els primers passos en la propaganda de les doctrines prou són fets ab consciència y escrupulositat; els fruits, encara que escassos, són saonats y madurs, però com que això cansa, alguns sembradors s'impacienten, volen fer més feina de la que bonament pot fer-se y allavors comensa'l desconcert.

Com els rajolers fan els maons, a milers se volen els adeptes; no hi fa pas res que la feina se'n ressenti. Les multituds imperen y per elles se fa la festa, elles manen y disposen de tot, pera complaurels, pera adaptar-se als seus gustos y a la seva manera especial de sentir, ara una modificació, ara un retall, més enllà una substitució, les idees acaben per perdre fins la fesomia.

Y així neix la confusió y d'aquí neix la mentida, l'ideal pert aquella plenitud de veritat y honradesa que ha de tenir y poc a poc va convertint-se en un mercantilisme com qualsevol altre.

Les teories prou són bones, els homes són els dolents perque això si fa o no fa passa en tots els ordes d'idees. Neix una doctrina social pera millorar la condició del desvalgut, plena d'amor, saturada d'altruisme, y, a mida que s'encarna, va poc a poc perdent tot aquell doll de nobles sentiments y acaba convertint-se, l'amor, en odi; l'altruisme, en l'egoisme més refinat. Qui l'ideja prou vessa en ella tot l'amor que fa falta a l'humanitat pera fer més soportable la vida, prou ho feu ab el sant desitg de donar consol als qui pateixen y millorar l'estat deseperador dels pobres, emperò els escullits pera la propaganda y realització de tant hermós ideal, s'adonen de que la tasca es llarga, que potser ni els seus fills ne tocarien els resultats y, com que van per feina y setmanades, prefereixen enllestir aviat, y agafant-la per l'aspecte negatiu, en lloc d'aconsellar amor al pobre, que mai ha tingut gaires partidaris, prediquen odi als rics, y l'idea creix y s'enfila com les carabasseres. ¿Que'ls afectes són contraproduents; que lluny d'aliviar al desvalgut més l'exasperen y li fan passar hores de dolor y de renúncia? Y què? La qüestió es guanyar parti-

daris. ¿Què sabia el seu autor de procediments pràctics pera guanyar multituds y fer assimilables les idees! Així es com prosperen, adaptant-se als defectes y vicis de la carn.

A n'el catalanisme ha passat quelcòm semblant y, estafentlo de mil maneres, ab el seu nom y el seu prestigi s'han predicat els més grans desatinos. L'amor a la nacionalitat catalana s'ha traduït en odi a altres pobles, y l'afany de redempció, en desitg de domini.

El catalanisme no pot ni deu atacar mai la dignitat de cap altra patria perque si així ho fes perdria la serietat y justícia que sempre l'han de distingir. Els qui ensenyen a defensar a Catalunya malparlant d'altres rasses no són bons catalanistes; pera estimar lo nostre no hi ha cap necessitat d'odiar lo dels altres. Malfieuvos dels qui a tot hora exciten baixes passions, perque aquets no poden comprendre la noblesa que acompanya a les doctrines redemptores.

No fem com aquells lliurepensadors que no admeten altre modo de pensar que'l seu, ni com aquells republicans que ho són tant sols per odi a les monarquies, ni com aquells redemptors de l'humanitat que reneguen dels rics perque ells no poden serho. Aquets aspectes són aspectes negatius de les idees y per més que afalaguin a les multituds mai deu usarlos el catalanisme si aspira a fer renaixer dignament y noblement la Patria.

Se'n ha fet massa abús d'aquesta flaca y lo pitjor del cas es que'ls mateixos que atiren aquets odis y aquestes baixes passions, que sempre troben tornaveu, quan ha vingut l'hora del perill han callat deixant als inconcients a la estacada. Després que han tingut la foguera ben encesa s'han apartat del foc; ab rastres y baixeses han esborrat el recort de campanyes indignes.

No'l comprenen ni l'han comprès mai el catalanisme tots aquells que volen guanyar catalans menypreuant y insultant a tothom, com tampoc l'han comprès mai els qui predican l'hegemonia de Catalunya dintre d'Espanya. Aquesta idea, que sembla estrany l'agrin sostingut homes que s'anomenen catalanistes, es una idea centralista pura, dominadora y uniformista tant com les que avui imperan dintre l'Estat, y negativa respecte l'acció del nacionalisme.

El catalanisme, cas particular de la teoria nacionalista, vol pera Catalunya la vida plena que de dret li pertoca però mai en nom d'ell s'ha d'aspirar al domini d'altres pobles. Ni com a nacionalistes hem de voler tal cosa ni com a catalans, perque l'esperit de la nostra rassa es contrari per consuetut a la dominació que enclou la desgraciada idea de hegemonia. ¿Què'n fariem de redimir a Catalunya si convertint-la en avasalladora de la voluntat d'altres pobles els nostres fills l'aborririan y cauria sobre d'ella l'estigma dels opressors?

No, catalans, el catalanisme no ho vol això; ni vol conculcarvos odis ni tampoc desitjos dominadors, vol demanarvos amor a lo nostre, vol la vostra plena consciència de catalans pera que ab ella deslliureu la Patria. Tot lo que no sia amor no es catalanisme, tot lo que sia exercir domini està en contraposició ab una idea que es essencialment llibertadora.

Ab amor y llibertat pera tothom, sense renunciar ni transigir en res de lo que Catalunya, necessita ha de fer la via el catalanisme procurant sempre que sia ell qui esmeni a les multituds y sense que'ls defectes d'aquestes se li empeltin.

J. MALLOFRÉ.

QUESTIONS SOCIALS

Dels salaris

VIII

Tres són els punts essencialment fonamentals que deuen concretarse en tot Contracte del Treball perfecte: el salari, la duració de la jornada y el modo o forma de resoldre'ls conflictes o diferències que puguin presentarse entre obrers y patrons, ab motiu de l'exercici del treball o del exacte compliment de ses propies estipulacions. Anem a parlar en aquest article de les qüestions referents a n'el primer de dits punts, o sia al salari com a retribució del treball manual, deixant emprò ben sentada la nostra afirmació de que'l treball intel·lectual, com el merament directiu tenen igualment dret a una retribució com a compensament del seu treball cooperatiu o cooperador d'una obra determinada; com també li tenen el capital y els demés factors o auxiliars que intervenen en la producció, seguint així les lleis de la justícia y de l'equitat al formular el principi de que tots els que contribueixen a la producció d'una obra determinada s'han de repartir proporcionalment sa intervenció, el resultat de la mateixa o la seva compensació per l'expressa o fàcil renúncia que d'ell n'hagin fet.

El salari no es més que'l preu convingut entre patró y obrer a cambi del treball que'l darrer fa per compte d'aquell; es la remuneració del treball manual realitzat per compte d'altres; es la compensació de l'agent treball com a cooperador de la producció; es preu de servei interessat y lliure, no de cosa o mercaderia determinada; es recompensa de esforços muscular y intel·ligent aplicat a un fi utilitari. Per sa percepció, l'obrer cedeix ses forces y energies productives per un temps y condicions determinades, deixant o renunciant tot dret sobre el producte obtingut per medi de sa cooperació. Aquesta es l'essència del nostre concepte general del salari com a un dels fonaments y motius del Contracte del Treball. El seu caràcter ve determinat segons el nostre modo de veure, per el de servei lliure, útil y interessat, cooperador de producció y fill d'una renúncia o un dret llegítimament obtingut. Salari es la justa compensació que per son treball reb l'obrer manual que dedica ses forces productives a cooperar en la realització d'una obra determinada, conjuntament ab altres elements productius posats en mà agena, renunciant a la participació en el resultat final de l'empresa, y atenent ab ell al sosteniment y millora de sa existència propia y de la de llur família.

El fet resultant d'aquesta concepció del salari es que mentres l'obrer, una de les parts cooperadores y contractants, reb una quantitat fixa (generalment reduïda pera atendre a ses necessitats), l'altra part, patró-empresari, pot percebre beneficis extraordinaris, creadors de grans fortunes, establint-se així una injusta desproporció; en cambi, per son medi, l'obrer s'assegura contra les eventualitats d'una pèrdua, d'un fracàs, en l'empresa en que ell coopera. Aquest fet, el desconeixement o incertesa del resultat de la producció, y les prescripcions dels alts principis de Justícia y de Moral, han fet neixer les qüestions afectes al salari y en especial a la determinació de la seva justa quantia. D'aquí l'origen de discussions y teories diverses que han donat lloc a una literatura social riquíssima ab les concepcions doctrinaries de nombrosos autors entre els que podem citar en confusa barreja, a Walker, Brassey, Cornelissen, Lassalle,

Schmoller, Thunen, Schönberg, Verhaegen, Engel, Micotra, Aldo Contento, Lleó XIII, Brentano, Leroy Beaulieu, Antoine, Villey, Chevallier, Beauregard, Bodeux, Lambert, De Marolles, D'Eichthal, duc d'Ayen y tants y tants d'altres en llista interminable.

Y d'aquí també les divisions o conceptes realistes del salari fixe, salari mòvil, salari necessari, salari mínim y salari just; sens contar els conceptes de participació de beneficis, sobre sous, primes, treball a preu fet y sweating-system, de que en altres articles parlarem. Salari fixe es l'estipulat en quantitat determinada y invariable mentres durin les condicions o termes del contracte; y salari variable o d'escala mòvil el que té per base o norma la relació entre'l salari corrent y el preu de venda del producte, examinant les variacions sofertes en un espai de temps previament fixat per els jornals y els productes. Aquest sistema adoptat per moltes de les grans empreses industrials de cotó, ferro y mineria d'Anglaterra y dels Estats Units, dona per lo general bons resultats, fent que la retribució dels obrers vagi més en harmonia ab la que percebeixen els patrons y capitalistes.

Salari necessari o natural es el regulat per les propies necessitats de l'obrer precisat a atendre ses necessitats en un lloc, temps y condicions determinades; y salari corrent es el normal d'un mercat o lloc concret, regulat per les especials circumstancies del mateix. Hi ha ademés el salari compensador, o sia el que relaciona sa quantia ab la seva productivitat, lo que no deixa d'ésser molt difícil de determinar en la pràctica; y el salari mínim, que no es més que'l mateix salari necessari reduït y enllassat o ab un sistema de primes y sobre sous o ab una participació de beneficis. Finalment tenim el concepte de salari just, que es el regulat no solzament per la rigurositat dels principis econòmics, sinó per les més exstrictes regles de l'equitat y de la justícia; es el salari de dret, en oposició al salari de fet o merament econòmic; es el determinat pels principis de alta justícia exigint una relació d'equivalència entre'l treball efectuat, les necessitats socials y el preu estipulat.

El salari es baix tots conceptes un lligam que uneix voluntariament als dos factors de la producció en benefici mutu, assegurant a l'obrer el pago de sos serveis, lliurantlo dels perills industrials del resultat final de la producció y permetent y impulsant la mútua aguda y cooperació formulada a n'els Contractes del Treball. El salari no es més que una conseqüència natural y econòmica del fet real y inevitable de la diferencia de classes, de la desigualtat social. Sols manca y es requereix que aquest fet natural, social y econòmic reuneixi les condicions essencials y precises pera ésser un fet just, moral y equitatiu. Y d'això cal parlarne perquè no falta encara avui, qui en nom d'idees avansades y de lirismes puristes, o bé a fi de conquistar simpaties o vots enganyantse a sí mateix y a la societat, ataca al salari calificantlo d'immoral y denigrant a l'obrer, tot traïen aquells ja vells clixés de l'esclavatge modern y de l'infame explotació de l'home per l'home.

Aquestes falses impugnacions les havem de rebutjar com a conseqüència de l'admissió de la vera naturalesa del salari, de la justícia de sa percepció y del seu ver concepte dins els ordes moral y econòmic. La qüestió principal consisteix en fixar la seva quantia y determinar les principals causes y lleis que regulen les seves constants oscil·lacions. Aquest es el magne problema afecte al salari, de naturalesa ben complexa y so-

lució indecisa, que no pot resoldres en abstracte remuntantse al vol de fantàsies teories, sinó estant ben afermat al propi terror, y tenint ben presents totes les condicions y circumstancies de la propia vida de cada poble en un lloc y temps determinat. Per això, partint del fet del salari corrent en cada país y professió havem d'ajustarlo a les prescripcions justicières d'una vera moral, tenint en compte el valor econòmic variable del treball, la diversitat de professions y oficis y les diverses circumstancies que'l rodegen, com són les qüestions dels aprenentatges, gastos naturals, perills, responsabilitat y estima social, pervindre, necessitats, costums y resultat de la producció ab el que sempre deuria relacionarse.

De tots modos ni la llibertat contractual, ni l'acceptació del preu corrent, ni l'associació mateixa, resolen les qüestions diverses afectes al salari. Aquesta s'ha de cercar en les regles de la justícia commutativa, de la moral perfecta y de un bon sentit econòmic, fentne pràctiques y diverses aplicacions. El salari no deu ésser insuficient, en períodes normals, pera atendre a les necessitats del obrer; però no deu sobrepujar junt ab els demés gastos naturals d'una producció raonada, al valor reial del producte elaborat. D'aquí la deguda relació entre el treball de l'obrer, ses necessitats, el salari y l'estat de l'industria; y d'aquí la dificultat de fixar concretament les lleis de la determinació del salari, que no existeixen pas ab caràcter d'absoluta y complerta concreció.

La relació entre'l salari y les necessitats de l'obrer dona lloc al salari mínim; comparantlo ab el treball realitzat, que té son valor propi, resulta'l salari compensador; posantlo en relació ab l'estat de l'industria, tenim el salari variable; juntant tots aquestos elements en un manat armònic ens acostarem al salari just. El salari no deu ésser exclusivament fixat pels obrers ni pels patrons, sinó per medi de mutua y coral harmonia; en aquest sentit molt pot fer l'associació, deixant als sindicats y corporacions professionals la determinació de la quantia del salari per medi del Contracte col·lectiu del treball, y l'Estat intervenint en tot lo que impliqui transgressió de justícia avalorada pel imperi de la llei.

Es tot lo referent al salari, qüestió massa trascendental, massa lligada ab l'orde social, pera que poguem deixarla abandonada als embats de la vida; tots ens n'havem de preocupar, ja que d'ella depèn principalment el benestar social; per això dins del Contracte del Treball hi ocupa lloc preferent; per això li havem dedicat les anteriors consideracions fins ab perill d'abusar de la paciència de mos llegidors y de l'espai y llibertat que se'm concedeix en aquestes columnes.

E. VIDAL Y RIBA.

CRONIQUE CURTES

D'eleccions

S'han convocat eleccions municipals. Deia l'Unió Catalanista en els «Principis generals» de l'Assamblea de Terrassa... «no sols protesta de que no per això accepta el règim actual, sinó també de que'l catalanisme puga tranzir ab els usos y costums de propaganda y lluita peculiars de la política espanyola... la lluita electoral, com tots el actes del catalanisme, s'ha de subjectar a les més severes regles de la moral oposantse per complert a que en cap ocasió la causa catalanista puga seguir els via-

rany de corrupció que s'estilen en la política espanyola... es preferible la pèrdua de les eleccions a recorre als indignes medis que condemnen els principis del catalanisme... exigeixen que a la lluita electoral sols hi acudeixi el catalanisme en les ocasions y circumstancies en que's consideri que l'esforç ha d'ésser fructuós y la lluita digna y honorada.»

Això, que continuem creient que ha d'ésser el nostre evangeli en qüestions electorals, fa que a Barcelona el catalanisme no vagi a les eleccions municipals que s'apropen. L'ambient que aquí respira no revela més que miseria, mesquinesa, ambició personal, manca de dignitat ciutadana, y ls catalanistes fugiràn com d'un lloc empestat d'aquesta rierada d'aigües tèrboles y continuarem pacientment la nostra tasca de propaganda y dignificació que'ns portarà tart o de jorn, a l'implantació de pràctiques polítiques acordades a l'ideal que sempre hem predicat.

Y el cronista, ab tota la modestia, s'atreviria a pregar als bons companys d'altres ciutats y viles de Catalunya, no tan corrompudes políticament com Barcelona, que si creuen necessaria llur intervenció en les Cases comunals dels seus pobles, donguin abans una llegida als acorts de les nostres Assamblees y després... que no's fin de ningú que tingui massa ganes de *sacrificarse* desde els llocs oficials. Als bons, cada qual els coneix al seu poble y aquestos, com deia En Domènec y Montaner, se'ls ha d'anar a treure de casa. Y fora bó que si van a les eleccions ho fessin així.

Els mals pastors

Els de dalt ja han acabat la solidaritat. Al cronista particularment això no li diu res, perquè ja fa molt temps que de la solidaritat que feien els de dalt se'n va declarar fóra, però vol fer constar que han sigut ells, els elegits en nom de l'unió dels catalans, els qui barroerament l'han trencada.

Y com tot lo que han fet, la trencada ha sigut ridícula y plena de peteses. Comensaren inutilisant, no convocant mai, la junta de solidaritat que's nomenà al constituirse aquesta; després, quan les últimes eleccions de Barcelona—la lliçó de les quals no ha sigut aprofitada—feren candidats de partit en lloc de fer candidats de Catalunya y procuraren arreconar indignament a tots els que puguessin portar un alè d'aire del carrer, un xic d'esperit d'indpendencia; ara, han declarat que la junta de solidaritat estava disolta y que no hi havia cap nexa entre la representació solidaria; y finalment, ab les eleccions que hi ha convocades, s'ha comensat una campanya de separació y combat entre les anomenades dretes y esquerres que demostra que entre ells ni's volen, ni s'estimen, ni l'un se fia de l'altre y que l'interès de Catalunya y de Barcelona els té molt menys preocupats que la sortida de les urnes d'un intrigant de la propia capelleta. Cap esclat d'entusiasme, cap ideal, cap qüestió interessant per Catalunya ha motivat la trencada; la miseria, la petita y mesquina ambició personal ha sigut la única causa.

Jo no sabria parlarne llargament d'aquestes coses; fa mal el vèureles y repugna l'haverles d'escriure. Però s'han de consignar y han d'arribar a ésser conegudes del poble. Cal que aquest jutji després als mals pastors que exploten indignament sos més preuats sentiments.

Dretes y esquerres

Quan se formà la solidaritat, tots els qui en ella ingressaren, ho feren accep-

tant l'afirmació que ha fet sempre'l catalanisme de que a la nostra terra les qüestions polític-socials tenen com a problema previ el de l'obtenció de l'autonomia de Catalunya, o sigui el regneixement del dret que tenim a resoldre aquelles qüestions segons la nostra manera d'ésser.

Si aquesta afirmació s'hagués acceptat sincerament, si s'hagués sentit per part dels solidaris—capitostos y massa—la seva importància, la solidaritat hauria tingut llarga durada y s'hauria enfortit cada dia més.

Però aquella afirmació no era sentida y ja ho hem vist; al cap de quatre dies d'actuar els representants solidaris, sense haver obtingut res, sense cap cambi en la situació catalana, ja's comensà a parlar de divisions, ja comensaren a sonar els noms de dreta y esquerra. Els vells polítics professionals no's curaren del mal del partidisme el dia 20 de Maig.

Els qui més han parlat d'aquesta divisió han sigut els que's diuen de l'esquerra. Ells han donat per constituïda y en plena actuació una força que n'han dit de dreta y desseguida s'han esgarçamellat defensant que aquesta dreta havia de tindre una esquerra. Com deia dies passats Bon Jan, ells volen fer una esquerra de la dreta.

Però si llegiu y escolteu lo que diuen els defensors de l'esquerra, mai trobareu que ataquin a la dreta perquè hagi realitzat obra conservadora, sempre l'ataquen per ses concomitancies ab els partits governants, més elar, la combaten per falta de catalanisme; però ells no se situen enfront d'ella desplegant bandera catalanista, sinó que volen diferenciar-se per no sé quantes coses que diuen que fan avensat y que agradaven molt als constitucionals de l'any 12.

Però es que no sols els manque catalanisme, sinó que'ls manque tot; cap dels dos grups, té les qualitats que volen que'ls diferenciï: aquesta dreta conservadora y aquesta esquerra progressiva, com a forces catalanes, no existeixen, són una pura ficció.

Perque, diguem-vosaltres que tan heu parlat de l'existència d'una dreta conservadora; ont es aquesta força? ont són les actuacions que ha realitzat? ont es l'obra social catalana que ha fet? ont són les orientacions, que la guien? Si aquí a Catalunya haguéssim vist una força política, que s'hagués emprès ab constància y fermesa la defensa de la nostra riquesa col·lectiva y que hagués treballat pera'l millorament de la nostra producció y de les nostres condicions materials, al ensemple que hagués defensat l'orde y la pau moral, podríem dir que tenim una força de dreta, però ara que tot això està abandonat no hi ha dret a dirho; una força conservadora catalana no existeix. Y'ls que's diuen d'esquerra, al suposar que tal són els qui desde la funesta «Lliga Regionalista», han anat mendicant la ajuda dels governants centralistes; aquestos que volen ésser moralistes essent quelcòm més que volterians desaprensus; aquestos que si quelcòm volen conservar es una posició política *pro domo sua* y que per lograrho no reparen en sacrificar a Catalunya, demostren ben bé tota la seva miopia política.

Y que tampoc tenim una esquerra, els qui's diuen que són ells, ens ho repeteixen cada dia ab llurs clams de *¡femla!* Y com volen ferla! Per l'estil de la dreta, sense cap contingut social positiu, sense res de lo que avui apassiona als homes moderns. Però l'esquerra es inofensiva; no fa altra mal que'l de donar força a lo que'n diuen dreta: són com diríem una esquerra de S. M.

Si no fossin això, d'altra manera plantejarien la qüestió.

Perque, si no hi ha acció conservadora realitzada per la «Lliga Regionalista» y les queixes de l'esquerra són perque fa acció maurista enlloc de catalana, perque pera separarse no plantejen la qüestió en aquest terror que's el veritable? Perque no dir, que no's vol anar ab la «Lliga» perque ella ha suplert un caciquisme per un altre, perque va als seus fins y ha desertat de les files dels defensors de Catalunya, perque no es, com no ha sigut mai, catalanista y es en cambi la més bona aliada dels governants centralistes? Perque no rompre y posarse enfront de la «Lliga» en nom del catalanisme?

Jo vui tornar a retrèure les paraules del Dr. Martí y Julià, que ja recordava fa algunes setmanes comentant un article d'En Gubern «Enfront de la «Lliga» y de la seva política, els nacionalistes hi haviem d'oposar una sola cosa; Catalunya». Fa un any, aquestes paraules no tingueren ressò, el temps ha vingut ben aviat a demostrar qu'estaven carregades de raó y sembla que alguns se'n adonen. Comensa a arribar l'hora de desfer malentesos? Hi haurà per part de tothom la sinceritat y bona fe suficients per regoneixer l'erro suert y tornar noblement y ab el cap alt pel camí que molts particularment ja confessen que no devien haber deixat?

Que pensin ab Catalunya, que meditin la vergonyosa situació actual que sols ab una acció honrada y enèrgica pot acabar-se, que's recordin un xic de lo que feien, deien y sentien en aquells bons temps del Catalanisme y després, que no oblidin que aquells bons temps tornaran més bons encara quant nosaltres vulguem y que hi ha qui sempre té'ls brassos oberts pera rèbrer com a germans als catalans que *desinteressadament* vulguin cumplir el deure que tenen de treballar per Catalunya.

Acoblament catalanista

La solidaritat havia de treballar pera lograr lo regoneixement de la personalitat de Catalunya y pera que desaparegués l'actual irracional divisió en provincies. Mes la solidaritat s'ha mort y les provincies continuen y davant de aquest fet, els elements catalanistes de la provincia de Girona, han acordat una mena d'unió catalanista provincial.

El cronista saluda en aquesta unió provincial el desitj fermissim que'l poble manifesta d'unirse per Catalunya, saluda en l'acte del gironins la solidaritat dels catalans esdevinguts catalanistes, única ab que creu, la unió dels diguemne de baix, que acabarà per imposarse als diguemne de dalt (això per entendrens sense circumloquis). Pero'l cronista's plany de que l'instint de defensa contra la mala influencia barcelonina, hagi obligat als gironins a fer obra provincial y espera que ben aviat una reorganització total de les forces catalanes, farà inútil l'organisme gironí, fruit tan sols de la desconsideració que es té per les entitats de fóra, en les entitats de Barcelona directores de la política que ara's fa.

Si l'organització de l'«Unió Catalanista», no hagués sigut entrebancada pels que desertaren de ses files, els gironins no haurien tingut necessitat de fer lo que han fet. Y únicament tornant a l'«Unió Catalanista», a ses pràctiques democràtiques, a son respecte per la llibertat de totes y cada una de les entitats que la constitueixen, es com podrèm tindre novament una forsa potentia de lliberació catalana.

Jo se bé, que'ls promotors de l'organisme gironí, són els primers en dol-

dres de sa necessitat, són els primers en desitjar la desaparició de la provincia y foren els primers que ben contents entrarien en una organització catalana que tingués per ells y per tothom els respectes deguts. Jo se bé que porten l'esperit de l'«Unió Catalanista» y que per son ideal treballen fins fent obra parcial com ara.

Planyemse de que fent obra provincial, haguem de dir que'ls gironins han fet ben fet. Al cap y al últim ells fan unió de catalanistes.

RAMON D'ALENTORN.

DE TEATRE

El comensar de les coses

Ab un assumpte frèvol, d'una quasi ingènua frevoletat, En Josep Morató ha escrit una comedia, en quatre actes, ajogassada, entretinguda y fins interessant a intervals.

La moral de l'obra ve a ser una repetició d'aquella sentència que l'Echegaray posa en boca d'un dels seus personatges menos desequilibrats, en aquets o semblants termes:

—Devegades per haverse llevat de mal humor l'Emperador de la Xina's desboquen dos caballs a la Castellana.

En la comedia del senyor Morató per que un cop de vent se n'ha endut el barret d'un xitxarel-lo que fa l'ós pel carrer a la filla del arcalde, en devé que'l Mercat de la població's cambia de lloc, que's produeix un conflicte d'orde públic, que el susdit arcalde ha de dimidir, que un nebot seu, emulant la famosa anèdota d'En Newton, de baccallaner que era's gradúa brillantment d'advocat o de metge pera venjar un afront d'un company y es casa ab la filla d'aquell, que la Fremon es torna més rossa, que a n'En Barbosa l'aplaudeixen quan no sab el paper y crida com els discutidors que no tenen raó y confón llastimosament el brassé ab la barré y una innombrable munió de fets, en fi, perfectament inconseqüents y illògics.

El comensar de les coses es abans que tot l'obra d'un humorista culte y subtil y fins a tal punt s'hi revela'l temperament de l'autor que, al nostre modo de entendre, l'insignificancia del primer acte es estudiada pera justificar el títol de l'obra fins en el procediment. Els altres tres són ben pensats y verament notables ni que tinguin greus defectes.

Lo millor de l'obra es la pasta, la primera materia, la concepció en fi... També es remarcable la honradesa ab que s'ha desenrotllat. Podia el senyor Morató, per exemple, ferne un tipo del quefe de lo guarda municipal y ho ha evitat, com podia conseguir més fàcils efectes d'aquella colissió popular y no ho ha fet.

Per tot plegat rebí ben sincerament, ben seriosament, la nostra enhorabona.

La comedia fou dirigida quasi mitjanament. El senyor Gual, fa com aquell arquitecte que cambia d'estil quan cambia d'escultor. El senyor Gual ha dirigit les obres admirablement portant de primer actor a n'En Gimenez, aseptablement portant a n'En Rojas y descuradament portant a n'En Barbosa. Es possible que'l senyor Gual siga un director d'escena honorari.

La decoració dels tres primers actes es impossible. No's comprén com a una sala vuitavada que té baleó al costat dret y en el viaix adherit, s'hi puga entrar pel fons dreta venint per un passadís, a menys que la casa tinga la caixa d'escala davant de la fatxada com

el famós xalet d'En Balzac. ¡Ni que fossim al «Romea», senyors!

En l'execució d'*El comensar de les coses* s'hi distingiren la senyoreta Fremon en primer terme y les senyores Santolaria y Verdier que estigueren discretes. Els actors varen tenir sort d'En Barbosa que'ls millorà a tots.

Apropòsits...

Apropòsit del director d'aquell deliciós periòdic d'Agricultura ab qui's sentiem identificats al fer la nostra presentació en el primer número de CATALUNYA, es el cas que un autor francès, Mr. Timmony, ha portat a les taules la graciosissima narració de Mark Twain, ab el títol de *L'Agricultor de Xicago* y que aquesta obreta traduïda al català pels senyors Folch y Rettmeyer, ha sigut estrenada últimament al nostre «Teatre Principal».

L'interessantíssim periodista creat per l'escriptor nort-americà no hi ha guanyat gran cosa ab la adaptació de l'autor francès; ni'l primer quadro de la obreta, completament original de Mr. Timmony, està a l'altura de les circumstancies ni en el segon se sosté'l tipo del protagonista ab la trassa suficient.

De totes maneres, ni que siga molt rebaixat de graus, l'*esprit* de Mark Twain feu l'efecte desitjat en el públic.

La traducció es ben poc afortunada.

Els senyors Folch y Rettmeyer havien de tenir el bon gust de prescindir de certs modismes aportats a l'obra pera ferla més catalana. Entre determinades classes socials no està bé que's diga *fer pessa*, per agradar; *ser aranya*, per ser aixurit; *arrossegar el cul per terra*, per anar de mal borràs, y *no se'n desfassi*, per menyspreuar algún servei o oferiment.

L'obreta, que té un acte y dos quadros, per si encara no ho havíem dit, fou molt ben representada pels senyors Sampere, Mas, Bozzo y demás companys de glories. La direcció escènica estigué al seu punt.

..

Apropòsit de l'estrena de la comedia d'en Morató *El comensar de les coses*, cal fer constar que, abans d'ella, se representà al Novetats una pessa titulada *Qui juga ab foc* que era nova també encara que'ls cartells callessin prudentment aquesta circumstancia.

Qui juga ab foc es una espatotxada insubstancial que no mereixia ser estrenada ni en un teatre d'aficionats.

Per xò, sens dubte, l'empresa de Novetats no volgué estrenarla tampoc y la posà en escena comensant per la segona representació, realisant el somni d'aquell autor gedeònic del conte.

..

La senyoreta Vallbé ha fet el seu benefici al «Romea» representant una traducció, o lo que siga, de *La mort civil* y un apropòsit del senyor Alexandre Maristany titolat *Flor de sacrifici*.

Som els primers en regoneixer els mèrits excepcionals de la beneficiada, en considerarla una de les més estimables actrius del nostre teatre, en proclamar la seva cultura, discreció y gracia, mes no per això havem de deixar de dir lo que pensem d'aquest escullit programa.

Ni *La mort civil* es obra que permeti lluir les notables facultats de la senyoreta Vallbé ni ho es *Flor de sacrifici*. En l'interpretació de la filla d'aquell *démoté* Conrat peçà per carta de més y en la de la romàntica y cursi *Gautier* de l'apropòsit, per carta de menys. Y pensar que la senyoreta Vallbé es una de les nostres actrius que té millor y més extens repertori pera lluirse!

En *La mort civil*, que també era estrena al Teatre Romea, però que farèim com si no ho fós ara que ja hi han precedents en aquest sentit, el senyor Nolla hi exposà garridament la seva reputació d'actor de gran pervindre. Mercès a sa fermaintuició la reputació exposada n'eixí de la prova sense màcula. Heus aquí un elogi al senyor Nolla que potser no li plaurà tant com deuria.

Flor de sacrifici... podria ser un qüentet molt bufó pera la secció literaria de l'*Eco de Llofrun*; com a obra de teatre... valia la pena de que l'haguessin presentada al públic, a partir de la segona representació.

ALFONS BELLART.

Ensenyances

Nit del dissabte

La reunió general del C. N. R., segons noves que ting per certes, mostrà que les prediccions d'En Bon Jan se realitzaran. Els fets, són fets, y l'opinió del poble, es opinió sempre ferma, sense que ni uns ni altra, puguen ser capgirats per informacions tendencioses.

Els bons nacionalistes, els que acudiren al C. N. R. al constituirse, procedents del catalanisme pur y ferm, y de la protesta contra la farsa, cal que d'un cop mostrin que no s'ha canviat el llur esperit, nacionalista per damunt de tot.

Cal que ho fassen tot seguit, y abans que les eleccions del dos de Maig, els mostrin al nostre poble fracassats y com cooperadors de tot lo que abans havien combatut.

Jo crec en els bons intents de molts que semblen allunyats del Catalanisme, y perque hi crec y perque els estimo, malgrat tot, jo desitjo que's redressin abans de caure. ¡Me dol tant veure ventsuts als amics! Si no ho volen fer per ells, fassinho per Catalunya, que jo crec que si pensen en Catalunya esdevindràn clarividents y se sentiràn abnegats pera desferse de tot lo que els desvia.

Nit del diumenge

Ja era publicada la allocució que la Solidaritat ha dirigida al poble, fentli saber y explicantli l'acort pres, pels grups polítics que la constitueixen, d'anar lliurement a les eleccions municipals.

Doncs, bé. A l'Ateneu Gracienc, hi foren convocades les entitats solidaries de Gracia, y malgrat l'acort conegut d'anar tothom per majories, se pretenqué que en dit districte fos la Solidaritat la que anés a la lluita.

Qui ho enten, qui no ho enten. Jo dic: maleida sia la farsa política. Dic ademés, que les persones que parlaren a la susdita reunió foren els Srs. Ventosa y Calvell, diputat a Corts, y el Sr. Arge-mí, diputat provincial. Y dic també: amics, catalanistes del C. N. R., ¿encararanó?

O ab la farsa, o ab Catalunya. Aquest es el dilema d'ara.

BON JAN.

De re agraria

Els arbres fruiters en els camins

II

Sentada la base en nostre article precedent, de les ventatges que reportaria a nostre país la plantació d'arbres fruiters en camins y carreteres, anem a fer un petit historial dels mateixos, transportantnos a Fransa, que es aont en determinats departaments hi ha hagut

gran entusiasme per aquestes millores, que s'han ampliat, fent plantacions de aquesta mena, en tragectes de ferrocarriils y en les riveres.

Sens volguer fer un historial de la república veïna, intentarèm ab datos quina autenticitat no es duptosa fer notar la importància que sempre ha tingut la plantació dels camins ab arbres fruiters.

Després de les carreteres militars, construïdes pels romans y seguides de nombroses vicissituds, el principi d'una seria organització s'inicià quan la creació dels serveis de correspondència al segle XIII. Enric II recomana la plantació de les carreteres; un conceller d'Enric III convens als camperols, d'intentar la plantació de nogueres y algún altre arbre. Sully logra fer plantar moreres y institueix el càrrec de *grand voyer* (director de la conservació dels camins). Vintinou anys després, Richelieu, ho suprimeix. Colbert ho restableix formant un concell de tres *grands voyers*, Concellers d'Estat, y decretant una llei que assegurí la plantació y arreglo dels passeigs y camins.

Mes tart Law, per un decret, obliga als riberenys a fer plantacions forestals; Turgot, fa fer extenses plantacions de moreres y ametllers al Mitx-dia, castanyers al Centre y nogueres per tots los departaments aon s'adaptin. A conseqüència de que'ls hiverns dels últims del segle XVIII foren molt dolents y destruïren inmensas plantacions, un distingit agronom, ab combinació ab l'Estat proposa s'ofereixin recompenses en metàl·lic y altres premis als que creïn camps d'experimentació, planters o s'interessin per llur implantació en els passeigs. Els criaders d'arbres s'organisen ab la cooperació del Estat, y en 1811 se troven en plena activitat productiva y l'iniciativa particular no tarda a imposarse, obligant una reglamentació per passeigs, enmirallada ab les disposicions decretades set cents anys abans.

La guerra y'ls trasbalsos polítics paralisen les iniciatives de la gent rural, que's tornen a rependre ab més braó y ab més energia al entorn del any 1830, en quin temps es tal l'impetu que prenen que fins queden favoreseudes extraordinàriament les transaccions comercials a conseqüència de la llevar sembrada uns anys abans.

Un decret del 15 d'Octubre de 1861, autorisa l'implantació de tretze passeigs agrícoles en la Sologne. Un altre del 2 de Abril de l'any següent, decideix la creació de catorze nous passeigs en el departament de l'Ain. Exemples per l'estil estimulen a les demés regions y per tot arrèu la mútua influència excita l'insistent dels camperols, sembrant arrèu de exuberancia y de verdor.

Insensible y paulatinament les vies de comunicació han sigut plantades, més que per iniciativa del Estat, per iniciativa particular y així hem vist com en molts punts els arbres purament forestals han anat essent substituïts per fruiters, conquistant èxits falaguers en molts departaments, degut al bon criteri dels directors y si en altres no han triomfat tant prompte, ha sigut degut a que s'han plantat especies d'arbres a ulls clucs, que després s'ha vist que no s'hi adaptaven, tenintse que substituir per altres que la pràctica del país fés recomanables.

Deixem pera articles successius l'estudi de la organització dels serveis dels camins veinals, dels treballs d'instalació y de les especies y varietats de fruiters que ab més facilitat podrien adaptarse al nostre país, quins treballs esperem seràn grats als llegidors d'aquesta secció agrària, al ensemps que'ns plauria servir d'estímul, a les corporacions ofi-

cial, com indicavem en nostre article primer, pera que fessin alguna reforma en les carreteres, encaminada a n'aquest sentit, enmirallantse en moltes nacions aon la replantació ab arbres fruiters, es ja una pràctica antiga.

RAUL M. MIR.

Prempsa Catalana

Comentari

L'AMNISTIA

N'hi ha hagut prou ab que Catalunya hagi dit: ara! El Govern ha vist en l'opinió catalana una corrent serena, reflexiva, ordenada, conscient, però decidida y vigorosa encaminada a conseguir la llibertat dels que sofrien persecució de la justícia per delictes d'opinió y no s'ha atrevit a posarse en contra de la corrent. Ja ho veïeu, doncs, si es grossa la forsa de Catalunya, la nostra forsa!

La victòria es més significativa si's té en compte que En Maura havia dit sempre y repetit infinites vegades ab la altivesa en ell característica, que no concediria l'amnistia perquè al seu entendre significava una immoralitat legal. Maigrat això, En Maura ha tingut d'ajupirse davant del voler nacional d'un poble. Quan bé prova aquest fet el poder que constantment té un poble en les seves mans y els resultats profitosos pera'l poble que de l'ús d'aquest poder poden esdevenirne.

Ara'ls moments no són pas de joia; que aquest sentiment no regnarà d'una manera plena a Catalunya en tan sofreixi la seva personalitat nacional l'ausència de llibertat y molt menys encara, en tant la seva personalitat civil sofreixi en el seu dret una tant important y dolorosa mutilació. Però els moments actuals són de pau; perquè la pau tornarà a les llars atribulades que sofrien el manament d'un dels seus y la pau tornarà, per tant, a la llar nacional de Catalunya.

En aquets moments de pau la reflexió vé propiciament a la pensa. Y jo, comentarista, me permeto reflexionar sobre'ls resultats que s'haurien pogut obtenir utilitzant sàbiament, però enèrgicament també, la forsa que's deriva del poder que resideix en l'ànima de la nostra terra.

Y ja en el camí de les reflexions fins arribo a pensar que potser els que han vingut preconisant durant tant temps una campanya d'eufemismes que ha arribat fins a l'extrem de negar la firma pera protestar en determinada ocasió y forma de la llei de Jurisdiccions, han sigut, involuntariament, causa de que la presó y l'exili no finissin abans pera els que en un lloc y altra expiaven el gros delictes d'haver estimat massa a la nostra patria.....

B. C. A.

De Gent Nova de Badalona.

Crònica d'art

En la Galeria del Faians Català se exhibeix aquets dies una colecció de doscents retrats d'En Ramón Casas. Una part d'aquets retrats havien sigut exposats temps enrera en altre lloc y la impressió que aleshores ens féu aquesta munió de gent catalana dibuixada per En Casas no ha variat gens al vèurela per segona vegada. El gest, la pose, alguns dels detalls que caracterisen a molta de la nostra gent de valer, En Casas els ha reproduït ab tota fidelitat. Aquets detalls els podem assaborir y remarcar nosaltres, contemporanis de les persones retratades. Però això no es suficient pera que sobrevisquin aquets retrats a la nostra època, perquè'ls hi manca quelcòm que no es precisament la barba esbullada, ni el barret una mica inclinat cap a la dreta.

Aquestes són les qualitats que en els

primers retrats fets per En Casas hi poguerem veure. En els que ha fet posteriorment, els que són de mitj cos y lleugerament colorits, ni aquestes infimes qualitats s'hi entreveuen.

..

L'art usual, l'art que ha d'estar en tota mena de coses que'ns envolten, l'art que ha de presidir les coses més insignificants, lo que per tot ha d'estar pera que no hi hagi possibles desarmonies en les coses que han d'ésser nostres amies diaris, es una cosa que entre nosaltres no mereix tots els respectes de que es mereixedor. Encara no aimem les coses per el sol fet d'ésser belles; encara han d'ésser presentades davant nostre avalorades per una rutina que ha influït en nostre criteri o per una consagració de tothom que ha arribat a formar part dels nostres gustos. ¿No'ns hem posat a meditar moltes vegades l'influència de coses en apariència sense cap importància, que han sigut el motiu moltes vegades de l'afinament dels nostres gustos y de la revelació de coses que ni tan sols sospitavem la seva bella existència?

Cal, doncs, que tinguem una gran cura en proveir tots els objectes de les virtuts de la bellesa. Y per aquest motiu es d'alabar l'iniciativa d'un dels nostres joves artistes, En Ramón de Foix, que ha convertit un recordatori, un dels antipàtics recordatoris d'un dol en una exquisida obra d'art. Aquelles estampes a l'acer, fetes sense cap mirament, desproveïdes de les més elementals nocions que ha de tenir un artista, voltades d'aquella franja negra que dona a n'el total un aspecte més que deplorable, es una cosa que tindriem de desterrar de nostres pràctiques. Y la seva substitució es la forma que a n'el recordatori que ha fet En Ramón de Foix li ha donat. En un paper groguenc, formant un triptic, hi ha dibuixat el Crist y la seva Mare, a l'Aigua-fort. Es un aigua-fort ben notable. Està resolt admirablement y fet ab una consciència y un coneixement del procediment que posen a n'En Foix entre'ls millors conreadors d'aquest hermós procediment a Catalunya. Y a més de la obra que per sí sol representa l'aigua-fort, la manera com està presentat tot el recordatori, el fa doblement interessant. Que aquesta tentativa de tant bon gust tingui molts imitadors entre la nostra gent, que està obligada a fer totes les coses de la millor manera possible.

..

Uns quants artistes nostres, d'aquells que a les seves obres els hi assenyalen un valor que no es precisament el metàl·lic, han tingut una bella pensada. Ab les seves obres han decorat la cel·la d'En Pous y Pagès. Es del cassos més hermosos que s'han produït en nostra terra el d'aquets benemèrits artistes que ab les seves obres han portat sensacions ben agradoses en les tristes hores de captiveri. Els artistes que han portat treballs seus a la cel·la d'En Pous y Pagès, són els següents: Nogués, Casas (J.), Macaya, Samarra, Foix, Ainaud, Gelabert, Ros, Canyelles, Jori, Riquer y els nois de la Fundació Horaciana d'Ensenyansa, Vidal, Alonso, Gonzalez y Vallès, que també volgueren contribuir ab un dibuix de cada un d'ells al delicat present a n'En Pous. Els dibuixos d'aquets nois, d'una factura ben recomanable y d'una ingenuïtat encisadora, fan un paper ben lluit al costat dels altres treballs.

A. Y F.

Festa patriòtica a Hospitalet

Diumenge passat el Foment Autonomista d'Hospitalet celebrà la inauguració del seu nou local ab diferents y lluidíssimes festes.

Al matí tingué lloc la repartició de premis als alumnes de les Escoles Catalanes «Doctor Robert» fundades per el Foment y sostingudes ab tots els elements aimants de la cultura del poble. Els petits estudiants recitaren poesies patriòtiques y instructives que foren objecte de grans aplaudiments que's repetiren ab motiu de les cançons escolars que entonaren baix la direcció del mestre Comella. Tan simpàtic acte fou presidit per l'Ajuntament en corporació.

El secretari de les escoles, senyor Batlle, llegí una ben escrita Memoria, demostrant la bona voluntat y intel·ligència ab que fundadors y mantenedors han posat a la pràctica tan noble fi de cultura sense reparar en sacrifici de cap mena.

Feren ús de la paraula el professor senyor Borrell enaltint la missió social del mestre, el senyor Pujol qui en nom de l'entitat agrahí a tots l'apoi que donen a tal obra de cultura especialment l'Ajuntament y'l diputat a Corts pel districte en Laureà Miró. El senyor Prats, secretari de l'Ajuntament, pronuncià en nom d'aquest, breus y sentides frases de felicitació pels fundadors de les Escoles.

Per la tarda tingué lloc un mitin de propaganda autonomista que's vegé molt concorregut, presidintlo el senyor Gaudier en representació del diputat en Laureà Miró.

Seguidament se concedí la paraula al senyor Fló y Vallès, de l'«Unió Catalana», que comensà saludant al poble d'Hospitalet en nom de l'entitat que representava y felicitant al Foment Autonomista per l'obra bella y patriòtica de les Escoles y exhortant a que perseveressin en ella ab preferència a totes les actuacions polítiques.

Se dolgué de la pretensió a bifurcar el moviment nacional de Catalunya que s'ha posat de moda, en gran manera perjudicial a la causa del nostre poble.

Feu exposició dels ideals nacionalistes y acabà dient que malgrat tot lo que passí, Catalunya triomfarà en definitiva. (Llars aplaudiments).

El senyor Ribera y Rovira, de la «Lliga Regionalista», feu un bell parlament que resultà una conferencia sobre les ventatges que tindran les generacions educades en les Escoles catalanes y els esforços que ha de fer la generació present pera resultar catalans conscients com a patriotes y com a ciutadans.]

Digué que era hora de fer quelcòm pràctic y que s'havia acabat el temps de fer de rapsodes per les terres catalanes, predicant una patria sentimental y abstracta; que sembrar pera no tocarne els fruits no era llògic.

Dirigintse als petits els hi recomanà que aprenguessin forsa a estimar a Catalunya y a tots els catalans.

Y acabà'l seu parlament ab un himne a la Patria del demà. (Grans aplaudiments).

Resumí els discursos el senyor Gaudier qui feu un concis resum de lo exposat pels oradors anteriors ab sentides paraules d'agraïment.

Felicità al Foment autonomista per l'obra bella de les escoles y acabà entonant un himne a la Catalunya futura, (Llars aplaudiments).

A la nit tingué lloc el festival de sardanes que's vegé en extrem concorregut y lluit.

F.

Cicle de Conferències CATALUNYA-CIUTAT

II

La revolució que s'imposa

per FRANCISCO X. VERGÉS, de Torelló

Llegida a la Associació Nacionalista Catalana la nit del 31 d'Octubre de 1908

Abans d'entrar de plé en el tema de la meua conferència, crec convenient fer una petita aclaració. Aquesta es la següent: Els que lluitem a Catalunya pera lograr el regoneixement de la nostra nacionalitat o sia els nacionalistes, som de dugues classes. En una d'elles hi figuren tots aquells ardits lluitadors que van d'un cantó a l'altre de la nostra terra predicant la Bona Nova, hi van tots aquells homes que pel seu talent, per les seves aptituds, per les seves condicions de vida, poden deixar fàcilment la llar y entregarse plenament a l'ensenyansa de les doctrines de llibertat y educació. Figuren en aquesta classe els homes més preclars de Catalunya.

L'altra la formen aquells que lluiten desde dintre casa, en ella hi ha tot un enfilall d'homes de carrera, que's uns desde'l seu «buffet», altres desde'l seu despatx dediquen totes les hores lliures del dia y moltes vegades aquestes hores són robades al descans, pera escampar als quatre vents els ideals sacrosants d'aquesta nova Religió que ve plena de Amor a redimir als que encara són esclaus. A n'aquesta segona classe de lluitadors pel Nacionalisme hi va inclós lo que avui té en alt honor dirigirvos la paraula. No estranyeu, doncs, que la meua conferència no vinga rublerta de feconds pensaments, de frasses hermoses, lo que m'ha portat a ocupar aquest lloc ha sigut senzillament la gran voluntat, l'amor grandíols que porto a la meua estimada Catalunya.

Perdonèu, doncs, per endavant, l'atreviment d'haverme sortit del meu humil radi d'acció.

Potser, no sé si es equivocació meua, ens havem tirat massa de plé en la Política. Això ha fet que oblidéssim lo més essencial pera nosaltres com es el coneixement profund de la nostra llengua, donantse'l vergonyós cas de que són molts, moltíssims—y això puc afirmar-ho—de que militen dintre'l Catalanisme y no saben posar una carta en català. Això es vergonyós fins a l'estrem de que es trist confessar-ho. Tant vergonyós, com aquells altres que dientse catalanistes, a casa seva sembla un basar de paraules exòtiques com aquells altres que dientse catalans—perque ara això es una cosa que vesteix—tenen els rètols de les fatxades en castellà. Aquesta personalitat nostra embrutida per una dominació de tants anys, es lo que devèm fer resorgir. Y la primera pedra d'aquesta obra magna devèm buscarla en l'amor a la llengua materna. Perque es impossible, de tot punt impossible, que pugui ainar boijament a Catalunya, aquell que no té entranyable amor al seu idioma. La llengua, que és sinó l'ànima mateixa de tot un poble? No ni ha pas prou de llegir *La Veu* y el *Cu-cut!* cada setmana pera sentir el plaer de cada català, es necessari fer quelcòm més, es necessari estudiar paulatinament nostre llenguatge, es necessari que perfeccionem cada dia més y més la nostra escriptura, que avui—a pesar de tants esforços fets—encara jau forsa desconeguda; es precis que passem ratos y més ratos estudiant la filologia del nostre idioma—per la gent de terres d'Espanya cregut encara un dialecte—es necessari que a l'hem buscant les paraules genuïnament catalanes y abolint aquelles altres que ens han sigut inportades en èpoques de decadència, es menester que'ns tornem

més estudiosos pera ésser menys polítics. Perque jo crec que la Política o rès o gaire rès pot portarnos, sinó contèm ab una educació sòlida. Que'n traiem de que nostres diputats s'escarrassin, s'esgargamellin allà al Parlament de l'Estat si la seva obra no pot ésser fonament sentida per la majoria del nostre poble? Aquí a casa es ont tenim molta feina a fer y no la fem. No hi crec en predicar en altres terres en tant nosaltres anèm encara tant endarrerits.

Regirèu tots els periòdics de la nostra terra hi pena fà'l dirho, no ni ha cap que escriga correctament el català. Tots adoleixen d'un mal o d'un altre y són la majoria els que adoleixen de molts mals. Jo he pogut veure com persones de primera fila dintre'l periodisme català, no saben aplicar degudament el mot *llur* y diuen coses com aquestes «l'Estat no sab cumplir *llurs* funcions» en lloc de «l'Estat no sab cumplir *les* seves funcions». Jo no he vist cap publicació de la nostra terra—die mal, ne recordo una, «La Geografia de Catalunya», dirigida per En Francesc Carrera y Candi—que haga abolit lo pronom *el* que no es nostre y hi haga posat en el seu lloc el pronom *lo* que tenim en català y que trobarèu en tots els clàssics. Com també són poques les publicacions que s'atreveixin a desterrar la *y* grega, conjuntiva y posarhi en el seu lloc la *i* llatina. Com són pocs, casi cap que gosin escriure *Teatre*, *Idea*, *Idèya*, sinó que escriuen *Teatre*, *Idea*, paraules que no han sigut mai catalanes escrites d'aquesta manera. Com tampoc ne trobarèu casi cap a excepció feta de la «Geografia» que he citat més amunt, que sapiguen fer us de la *x*, no sabent desdoblarla quan es necessari en *cs* o *cz* com *eczàmen*, *ecsòtic*, *ecsecutar*, *ecsacte*, sinó que ho escriuen ab *x* en qual cas al pronunciarles com deuen pronunciar-se resulten aquestes paraules que us faràn mal a la orella, *exàmen*, *exòtic*, *executar*, *exacte*. Com també veurèu sempre que al escriure'ls verbs, se confonen llastimosament les formes d'indicatiu ab les formes de subjunctiu sobre tot en aquells de la primera conjugació tals com *ignorar*, *parlar*, *recordar*, *considerar*, *posar*, etc... Y pera convencervos, no teniu més que agafar el primer periòdic que us vinga a la mà y llegirèu: «Nosaltres *considerem* d'una alta y trascendental importancia aquesta missió». Com haurèu observat, aquí se confón a la primera persona del plural d'indicatiu (*consideram*) per la primera persona del plural de subjunctiu (*considerem*) Y seguirèu llegint: «Com també *ignorèm* nostra Historia». *Ignorèm* en lloc de *ignoram*. «Ja que *parlèm* de la premsa diària centralista.» *Parlèm* per *parlám*. «Tots *recordem* la magnífica creació que va fer» per «Tots *recordam* la magnífica creació que va fer». La *donem* en les quatre planes centrals, formant plectres de...» per «La *donam* en les quatre planes centrals formant plectres de...» Y així per l'estil podria anarvos citant tot un breviar de faltes en que incorren els que escriuen en català. No es això una pena grandiosa per aquesta Catalunya que sap anar a les urnes com les nacions més avansades del món? Que'n traiem de mourens políticament tant depressa, si educativament anèm tant a poc a poc? Perquè no posen tots la nostra activitat en fer que la llengua de nostres amors ocupi el sitial d'aont

l'han arrencada? Els periòdics de la terra, que són els qui més hi venen obligats, perque no surten a la devantera d'aquesta creuada? Perque mirèu que's molt! són diferents—y no'n citaré cap, per no ferir susceptibilitats—de que en les seves planes tracten assumptes, *qüestions gramaticals* suscrites per eminentíssims filòlegs de casa nostra y en cambi ells, els periòdics que tals articles inserten, segueixen invariablement la seva via rutinaria. Perquè cada vegada que's publica un article d'aquets en els que's defensa la puresa del nostre llenguatge, perque—pregunto jo—no s'adapta el seu contingut, sobre tot quan són qüestions tant clares, tant irreplicables com les senyalades més amunt? Perquè no tenirlo per consultor a un d'aquets filòlegs eminentíssims, quins ben fàcil, segurament, posarien gustosos el seu saber a mercé de qualsevol publicació de la nostra terra? Ah, es allò que us deia; la Política, la ditxosa política ens roba totes les hores, ens absorbeix tot lo més sagrat que tenim.

Per això precisament, són tant d'honorar aquells homes que saben surar per damunt les tèrboles aigües de la política xucladora, per això no seràn mai prou alabats els noms d'aquells que breguen titanicament contra les onades de l'estrangerisme, mai seràn prou venerats aquells que's diuen mossèn Antoni Alcover, Pompeu Fabra y Antoni Bulbena, ardits campions d'aquesta grandiosa lluita de la purificació, del rescatament de nostra hermosa llengua, una de les més hermoses del món. Són ells, els que ab una constancia sens límits han anat arrencant dels temps de l'avior, aquells mots, aquelles formes que nosaltres ja ni sisquera coneixèm, són ells, quins han anat reconstruint paraula per paraula la nostra parla aspra y melosa, tal com són aspres les nostres montanyes, com són blanques y suaus les nostres platges que besa'l Mediterrani. Són ells quins han escampat per nostra Catalunya el crit de «resurrexit» que ha estemordit a nostres enemichs recalcitrants. Són ells, els que han aixecat el penó de la Reconquesta, són ells, els que han fet esclatar la més forta de les revolucions. Lloor a aquets fills preclars de Catalunya! Lloor a ells, els homes privilegiats de la nostra terra!

Està clar que d'un quan temps en aquesta part havem guanyat forsa, no cal pas negar-ho. Bona prova d'això, són aquestes publicacions tals com la «Biblioteca Popular de l'Avenç» y la «Biblioteca clàssica catalana», les quals han posat tot el mirament, tot l'empenyo en fugir de la corrent general y mantindres dintre'l terreny de l'estudi y del perfeccionament lingüístic. Són d'agrair els seus esforços y per lo tant també dignes de millor protecció. Mes, fugiu d'aquets cassos isolats, girèu els ulls en torn vostre y veurèu si hem guanyat gran cosa. Aquest amor a la llengua no ha filtrat encara a dintre les multituds. Per uns moments entrèn recullidament a dintre l'ànima de Catalunya y veurèu encara coses monstruoses. Veureu cases de comers que no saben contestar en català perque d'entre tota la dependència no ni ha un sol que s'atrevesca a escriure'l y aquella carta posada per vosaltres en l'idioma llur, es contestada jòh ironia! en un llenguatge foraster, faltant ab això a les més altes regles de la cortesia.

Barcelona, cap y casal de Catalunya, aquí ont més incandescentes estàn les lluites polítiques, observèu si hem guanyat gran cosa. Arrèu anuncis y lletres en castellà tal com si'ns trobéssim en plena Valladolid. Quan una companyia castellana anuncia la seva vinguda

a Barcelona totes les llotgetes y palcos queden desseguida despatxats. Això no seria rès estrany si'ls que ocupen el Teatre fossin colònia castellana, mes la majoria dels abonats són gent de Catalunya que fugen del Teatre Català per trobarlo ordinarior, poc fi. ¡Oh santa innocència! Les publicacions castellanes invadeixen també'l mercat de Barcelona. No's dona la protecció que deuria haver de darse a les publicacions catalanes. Són molts els suscriptors de periòdics castellans que no's donen compte del greu perjudici que ocasionen a la nostra terra. Perque encara que no més sia per egoisme personal devèm protegir als uns y no pas als altres. Sabèu que'm deia una personalitat que no fà pas molts dies ha vingut a Catalunya a ferse càrrec del nostre despertar nacional? Doncs me deia: «*trobo que aquest vostre moviment es bastant extens però poc intens*». Sí companyis; es poc viu el moviment de Catalunya, es encara molt superficial, molt epidermic. Devèm remoure fonament les ànimes y fer la llum en els seus dintres. Devèm donar forsa als cors perque sentin, perque estimin, y clarors als fronts perque pensin. Y això no ho lograrem pas d'altra manera, que per medi d'una educació sòlida, purament catalana. Es allà a l'escola ont tenim actualment la nostra feina, es a pastar l'ànima dels petits infants ont hem de posar totes les nostres forces, es a fer una generació nova a lo que sens perdre temps devèm anar corrents, es a sembrar la llevor del Nacionalisme allà en les inteligències tendres, a escampar entre ells aquest amor a la llengua base de la nostra y de totes les nacionalitats. D'aquesta y no pas d'altra manera farem obra pràctica, obra positiva. D'aquesta y no d'altra manera lograrem atreurens les simpaties del món civilisat. Creem escoles, fem obra pedagògica y farem Patria.

De que es sumament necessari de que nostres escoles sien ben catalanes, hi ha una raó poderosíssima que no hem pas de descuidar. No vull pas ésser jo qui us la diga. Deixèu que parli En Valentí Almirall: «*el noranta per cent de catalans que saben llegir sols entenen a mitges lo que llegeixen en llengua que no usen, y el cinquantia per cent lo menos no entenen lo suficient pera formarse càrrec del sentit d'un llibre, per poc que son estil siga elevat y se separi del llenguatge corrent. Molts y molts són els que no s'arriben a enterarse dels successos del dia ab tot y llegir les gazetilles dels diaris*». Fins aquí l'Almirall.

Mes, per si això no fos prou, transcriuré un petit paragraf «*De les deliberacions de l'Assamblea de Manresa*» qual missatge de presentació fet pel President de la mateixa En Lluís Domenech y Montaner, diu: «*Tres cents anys fa que de bona fe, tractem d'acomodarnos a la llengua castellana, tres cents anys, y no havem arribat més que a xaporrejarla ab aquest groller accent que'ns encongeix y ens posa en ridícol davant de nosaltres mateixos; tres cents anys, y en tant temps aquets pobles, fèrtils avants en filòsops y escriptors en llengua llatina o catalana, no han produït ni un sol talent de cap d'ala en les lletres castellanes*». Fins aquí En Domenech y Montaner.

Y jo crec que no sols hem d'ensenyar el català en totes les escoles, sinó que havèm de procurar que aquest sia lo més depurat possible. No podèm fiarnos de certes gramàtiques que corren de mà en mà servintnos utopies y més utopies. Precisa que'ls llibres de text destinats a les escoles, sien revisats per les autoritats filològiques de la nostra terra. Aquestes autoritats, haurien de tenir la suficient forsa pera manar que s'escolguessin de les aules tot lo que al

sén clar criteri se'n fes mereixedor. Dites autoritats, serien les quines haurien de posar la seva firma en senyal d'autorització, a totes les obres destinades a la alimentació intel·lectual dels escolars. No cal pas dir que per això fer, lo més important seria sapiguer escullir les persones que deurien haver de formar part d'aquest cos de fiscalisació.

Bevent així el petit noi en les fonts puríssimes y cristallines de la nostra llengua, esdevindria'l dia de demà ja home, un ciutadà conscient, ab veneració y estimació pel seu idioma, que'l faria fort contra totes les humiliacions o vexacions que li esdevinguessin. Perque jo sempre he cregut que a l'obra nefasta dels nostres enemics, lo millor que podiem oposarhi era'l nostre verb immaculat, pur, sense cap tara. Hi ha algú a la nostra terra, persones en molts conceptes estimades, que creuen en un estatisme d'aquesta part filològica, creuen ells que a mida que anirèm guanyant temps, la nostra llengua's purificarà.

Mes cal observar que si bé es cert que a mida que'l temps avansa se mostra una tendència al perfeccionament, no es menys cert que també l'embrutiment anirà accentuantse. Es necessari un esforç quotidià sinó volèm que'l nostre llenguatge segueixi baix l'influència castellana que per tots cantons ens rodeja. Y aquest esforç ha d'ésser més gran, perque hem de contrarestar dugues accions, que al fi y al cap s'enclouen en una, l'acció de la decadència passada y l'acció invasora actual. Hem de reaccionar contra l'influència de la llengua castellana llegada pels passats segles y hem de reaccionar davant la fàcil contaminació de l'època present. De cap manera podem aconsellar el *quietisme* en la nostra escriptura. Hem de veurela evolucionar anant adaptant de mica en mica paraules y giros genuinament catalans.

Sols així ab una labor catalanitzadora constant podrèm arribar a trencar ab aquestes influències que avui per avui ens lliguen, restant forces al nostre llenguatge, que necessita de l'auxili de les nostres voluntats pera referse. Quan això sia, quan tots els pobles, totes les comarques, s'hagin abeurat en aquesta deu de perfecció, serà quan podrèm posar la nostra cultura al nivell de les cultures mundials. Y tindrà una ventatja la cultura que d'aquí en nasca, no serà copia d'enlloc, no serà calcada de l'Alemanya, ni de la Fransa, ni de l'Anglaterra, serà una cultura netament catalana, ab sagell propi, inconfundible, una cultura nova que apareixerà plena de llums aurífiques per dalt de les carenes més altes del Pirineu. La nostra civilitat posada free a free dels altres pobles, se manifesta aleshores ab tota sa esplendorositat.

Acabarà.

Notes sportives

Pera tenir el dó d'ubicuitat, com té el que firma aquestes notes, cal ésser sobrehumà; això es, posseir una naturalesa divina, no atacable per cap de les coses que trastornen als homes. Y no obstant l'Ubicuo s'ha vist reduït a romandre al llit, per alguns dies; res, una calaverada. Al sortir, com cada matí, de l'Olimp, pera donar un cop d'ull a les coses de la terra, Júpiter, el deu major, tronant de sa veu enrogallada per la velleja, bó y aixecant sos brassos secs, digué al qui vos escriu: Me sembla que pendràs mal; tú no ets de pasta d'home, tú, com bé sabs, ets un esperit, un esperit que mai s'atura, que corres arrèn, planes y montanyes, cims y valls, sols ab la pensa, dones quan nasqueres d'una filla y el Sol, jo't doní aquesta gràcia, com no té altre estadant de aquest Olimp.

Jo veig, mon net, que no'n fas bon us de aquesta gràcia, d'ésser arrèn al mateix temps. Jo que soc vell y ting de quedarme a casa, vaig mirant ab els binocles la teva

vía per la Terra. Ne tinc un fort enuig de dirto: ¿Perquè t'atures? ¿Per què quan veus una noia maca't gires a guaitarla? ¿No la tens present sempre? ¿No pots, ab sols evocar la seva estampa, veurela a l'instants? Pera que sapigues lo gran que es el dó que't vaig donar estaràs, en càstic, tres dies y tres nits sense possehirlo. Desde demà seràs transformat en un d'aquets sers que s'arrosseguen per la terra, en mitx de núvols de pols, no d'or, com els d'aquí, l'Olimp, y que'n diuen criatures humanes.

Callà sa veu potentia, se sentà altre cop en el mirador y l'Ubicuo's quedà fret, esma-perdut, ab el cap baix, els ulls fets a terra, sense respondre mot.

Al sendemà, al sortir de l'Olimp, feia un vent que tallava y xim... xim... ¡bó! ja m'he costipat! ¡Quin mal de cap! ¡Quin adoloriment en totes les articulacions! ¡Està clar, com que l'avi Júpiter m'havia fot tornar home! ¡Ja'n patia les conseqüències!

Me n'entorno a l'Olimp y l'Esculapi y sos fills cop de ferme fregues y vinga draps calents al front:—Té la grippe—digué Esculapi pare.—Y de les fortes—respongué un dels fills.—Té 39 y mitx—afegí l'altre.

Y Júpiter, compedit, m'aixecà la pena y als 15 dies ja tornava a correr pel mon, no tenint sinó un xic de tos, recort perdurable d'aquelles hores que vaig ésser criatura humana.

Continúen ab gran activitat els treballs de la festa sportiva organitzada pel Centre Excursionista de Catalunya. Sembla probable la data de fins del present pera la seva celebració.

La setmana passada un bon grup de genets y «ecuyeres» sortiren del «Jockey-Club» camí de Montserrat. Segons notícies l'excursió resultà de primera.

El diumenge va tenir lloc al camp del Club «Barcelona» un interessant partit de «foot-ball» entre'ls «teams» «Barcelona» y «Alget». Fou un partit que feu passar agra-dosament l'estona a la gentada que anà a presenciari-lo.

Se pot dir que ja es un fet el concurs d'aeroplans a nostra ciutat. Un dels membres de la Societat d'aviació de Barcelona es de viatge per Fransa y Anglaterra, pera ultimar els detalls de la quinzena de aviació que segurament serà pel Juny.

Al Park de Sports treballen de debó. Cada festa ens donen un atapat programat que crida constantment l'atenció. El diumenge hi hagué un gran nombre de curses resultant totes elles de gran efecte y competència.

UBICUO.

Secció Oficial

Associació Catalana de Beneficència

Nota de lo ingrassat y entregat d'ensà de la darrera publicació (1).

	Pts.	Cts.
De Josep Raventós.	5'00	
» l'Excm. Sr. Marquès d'Alélla.	25'00	
Pessetes.	30'00	
Sortides:		
Factura de Joan Collado. estances d'En Josep Pous y Pagès, del 2 al 10.	30'25	
Enviat a Josep Baró Girona.	50'00	
Factura de Joan Collado, estances d'En Josep Pous y Pagès del 11 al 17 d'Abril.	24'50	
Pessetes.	104'75	

L'Associació Nacionalista de Calella ha remerciat l'oferiment d'aquesta A. C. de B. fet pera'l retorn dels exilats d'aquella vila, no acceptant per comptar ja ab els cabals necessaris.

S'esperen les respostes dels altres exilats als quals s'oferí l'apoi pera'l llur repatriament.

Novament se prega al catalans la llur contribució a l'obra d'aquesta Associació y s'avisava que poden passar a recollir circulars d'adhesió ab les quals interessan a d'altres ciutadans.

El total esmersat per aquesta Associació pera presos y exilats es fins el passat dissabte, dia 17, PESSETES 1024'15.

(1) Per erro de caixa, en el número anterior comptava la suma d'ingrés 302'05 devent ésser 300'05 com pot veures fàcilment.

NOVES

Folk-lore Català. — Tal com anunciarem en el número anterior, el prop-pasat dissabte, a la tarda, el distingit y popular folk-lorista En Aureli Capmany, explicà als nois de l'Escola Nacional Catalana la primera lliçó de son curset de Folk-lore.

«No sabèu vosaltres, comensà dient el senyor Capmany, l'emoció de què'm trovo posseït a l'inaugurar aquest curset de Folk-lore, el primer que's dona en les Escoles Catalanes de primera ensenyansa. Y estic emocionat, perque al trovarme en aquest lloc acudeixen a ma pensa els felissos temps de ma infantesa en que, a l'igual que vosaltres assistia també a l'escola. Mes ¡quina diferencia entre allavors y ara! Allavors eren pera nosaltres un martiri'ls primers temps d'anar a l'escola, perque'l mestre ens rebia ab cara fosca, ens parlava en castellà, que no enteníem y que a nosaltres ens feia semblar que sempre'ns renyava, y tenia per auxiliar sa negra, sa antipàtica palmeta. Y avui em trobo en una escola que per llenguatge oficial té el que desde'l bressol ens parla ja nostra mare, el primer mapa ab que ensopeguen vostres ulls es el de nostra benvolguda Catalunya...»

Després d'aquest encertadíssim preàmbul, el senyor Capmany anà descapdellant en mitx de la més viva atenció per part de sos petits oients, sa primera lliçó explicant l'origen de la paraula *Folk-lore*, que «ve digué, del grup de llengües anglo-saxones y vol dir ciència, o més ben dit, *saber del poble*. En aquells que volguent ésser progressius troben que'l *Folk-lore* es un passatemps propi dels vells y la mainada, els hi posarem al davant el bell exemple d'Anglaterra que essent la nació més tradicional del mon, puig es ont se conreua ab verdader *amore*, la pera nosaltres novella ciència folk-lòrica, es a l'hora la més liberal, la més forta, la més culta de les nacions civilisades.»

Després d'enumerar les ciències de que'l Folk-lore era auxiliar y d'exposar el plan que's proposava seguir en el curset que s'acabava d'inaugurar, donà per acabada sa primera lliçó, rebent entusiastes aplaudiments dels professors, alumnes y de varies distingides senyores que demanaren se les permetés assistir a l'esmentat curset.

El «Centre Federal» y el «Catalanista de Molins de Rei», han acordat per unanimitat pendrer part en la propera lluita electoral, constituint la candidatura baix el nom «Unió Administrativa de Molins de Rei».

Dissabte vinent, dia 24 del corrent, l'ilustre President de l'«Unió Catalanista»,

Dr. Martí y Julià, donarà una conferencia, a les deu de la nit, a l'«Associació Artística Catalanista» del Poble Nou, disertant sobre'l tema «Les properes eleccions».

El «Centre Català» de Sabadell tingué una reunió del seu Consell general y Consell Consultiu a l'objecte de tractar de les vinents eleccions municipals.

Se prengué per unanimitat l'acord d'intervenir en les properes eleccions donant-leshi caràcter d'eleccions administratives, constituint la candidatura elements representatius de l'intel·ligència, capital y treball, nirvi de la vida ciutadana. Y prengué aquest acord, no sols atenent a les tradicions del Centre, sinó per creure es aquesta la forma més convenient als interessos de la ciutat.

El «Centre Català», creient de necessitat absoluta evitar tota mena de lluites que puguin destorbar l'harmonia que sortosament regna en la població entre'ls diferents grups polítics, acordà convocarlos pera exposarlos el seu pla, y, cas d'arribar a un felis acord, convocar a totes les entitats econòmiques a fi de formar junts l'organisme que ha de realisar l'acció de la campanya electoral en totes les seves parts.

Y per últim resolgué que, en el moment d'arribar a un acord entre les entitats polítiques, s'entengui que l'iniciativa es patrimoni de totes elles, quedant limitada l'intervenció del «Centre Català» a la que tinguin les demés societats.

Dilluns, cumplimentant els acords presos se reuniren representants de les entitats convocades: Lliga Regionalista, Unió Republicana, Círcul Tradicionalista, Partit Federal Català y Centre Nacionalista Republicà, els quals manifestaren comunicarien l'assumpte a les seves respectives Juntas y convenintse en que tornarien a reunir-se pera donar la resposta definitiva.

La venerable entitat continua així sa neta y brillant historia catalanista. Avant companys.

El C. N. R. de Gràcia té ja organitzat el festival anunciat, el quin se celebrará el diumenge vinent a les nou de la nit, prenenthi part el quadro dramàtic de dita entitat y la secció d'homes de l'«Orfeó Gracienc». Com ja diguerem, del producte líquit d'aquest festival, se'n farà donació a la benemèrita «A. C. de Beneficència».

LLIBRES REBUTS:

Hem rebut el qüestionari y reglament pera'l congrés del govern municipal que la Joventut Nacionalista (de la Lliga Regionalista) celebrará properament.

També hem rebut una colecció de postals de la Lliga del Bon Mot.

Imprempta F. Badia, Dr. Dou, 14. — Barcelona.

CATALUNYA Redacció y Administració: RAMBLA DE LES FLORS, 30, Pral.-Barcelona

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:
Un trimestre. dugues ptes. ♦ Paissos de l'Unió Postal
Un any. vuit » ♦ Un any. deu ptes.
Número solt: DEU CENTIMS

Camisería F. Vehils y Vidal

Participa a sa clientela el haver rebut totes les novetats per estiu, en

COLLS, CORBATES y CAMISES

Especialitat en camises a mida

GRAN BARATURA DE PREUS

2, PORTAL DE L'ANGEL, 2

VALORS ESPANYOLS Y EXTRANJERS VENDA A PLASSOS AL PREU DE COTISACIÓ

Els compradors tenen dret a cobrar els cupons a mida de són venciment

Ordres de Borsa al contat y compra de cupons

Pera detalls a EL CRÉDITO GENERAL ESPAÑOL

FUNDAT EN 1889

CASP, 19.—BARCELONA

Especialitat en Camises a mida

Camisería Boquería
Corbatería núm. 32

== GRAN BARATURA DE PREUS ==

Catalunya Artística y Pintoresca

POSTALS PUBLICADES PER LA

Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana

Ha sortit la sèrie TRETZE

Il·lustrats per dues centes postals: 4 pessetes

De venda a totes les llibreries y en el local de la Entitat Baixada de Sta. Eulària, 3, pral.

IMPRESSA
F. BADIO
DR. DOU, 14 - BARCELONA
: Impresos
para el comerç :
■ Llibres ■ Revistes ■ Periòdics

Publicacions que's
troven a la venda
Deliberacions de les Assamblees de
Manresa, Reus y Barcelona.
ACORDS DE LES
ASSAMBLEES
De Manresa : De Reus : De Balaguer
De Olot : De Girona : De Tarragona
De Barcelona
a 0'10 pessetes exemplar

Grans Magatzems de Camiseria,
Corbatería y Genres de Punt

D'EN

Josep Rovira Gayrís

Boquería, núms. 33 y 35 y Cegos, n.º 2

Es la casa més gran de Barcelona y la que ven més barato

CAMISES A MIDA DE TOTES CLASSES Y PREUS

Escola Nacional Catalana

dirigida per

En Jaume Arqué y Clapés

Baixada Sta. Eulària, 3, principal * Barcelona

Gran Magatzem de Calsat

d'En Joan Fornes

Calsats de totes menes

PREUS ECONÓMICS

Bisbe, 2 bis - BARCELONA

SASTRERIA
LA ESFINGE
— DE —
Llaveria y Guardiola
Trajes exclusivament a mida
Gran assortit en robes
de alta novetat
per la present
temporada
ECONOMIA Y BON GUST
Trafalgar núm. 1
Junt a la Placa d'Urquinaena
Enfront a la parada dels tramvies
de Sant Andreu
BARCELONA

SABATERIA
— DE —
Josep
Mallart
CALSAT COSIT A MÀ
De 10'50 ptes. a 25
Especialitat en la
mida y models.
Baixada de la Presó, 12

J. Casals
Peipoch
PINTOR
Decoració d'Habitacions,
Fatxadades, Mobles, Rètols y
tota classe de treballs artístics
Concell de Cent, 350
(entre Cluria y Bruch)

THE RINNOGUE

ES EL MILLOR ESPECÍFIC DEL MON

CURA infaliblement en sis dies el DOLOR DE RONYONS, sia qualsevolga sa causa. Remei poderós en el tractament de les malalties de la Bufeta y de l'Uretra.

De venda en totes les farmacies y droguerías.

Señor inventor del «THE RINNOGUE»

Tengo el gusto de decir á usted que he tomado el THE RINNOGUE y con una sola caja he curado radicalmente del dolor de riñones que he padecido tanto tiempo, y así lo diré á cuantos sepa que lo sufren.

Haga el uso que crea conveniente de la presente y cuente con el agradecimiento de su affma. S. S. MARIA MANONELLES. (Rubricado).

S/c., Mayor, 25, 2.º, Gracia.

[NOTA.—Els originals están en poder del inventor a disposició de les persones que vulguin veurels.

ALTRA.—El inventor prega a les persones que preuguin el THE RINNOGUE escriguin el resultat que obtinguin.